

letnik 7, številka 2 / 2008, ISSN 1854-4096
[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)
Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)
Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1106

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

KAZALO

1. UVODNIK: [Zgodovina invalidizacije ljudi s posebnimi potrebami](#)
2. AVTOPORTRET: [Luj Šprohar](#)
3. POPOTNIŠKI UTRINKI: [Sirija, globok vtis preteklosti](#)
4. INTEGRACIJA: [Naša Anja](#)
5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: [Kvote za zaposlovanje invalidov](#)
6. DOBRO JE VEDETI: [Blog – več kot le spletni dnevnik](#)
7. TESTIRALI SMO: [Pogled v skrivni svet Google Labs](#)
8. NAMIGI IN NASVETI: [Hiter dostop do programov preko kombinacije tipk, Ozvočimo Outlook](#)
9. OGLASNA DESKA: [Utrinki s sejma Sight City 2008 v Frankfurtu](#)
10. NOVIČKE: [Novi paketi Povezani pri Mobitelu, Windows XP SP3 dokončan, Turistične ponudbe na enem mestu, Vse nepremičnine na enem mestu](#)

1. UVODNIK: Zgodovina invalidizacije ljudi s posebnimi potrebami

Avtor: *Marino Kačič*

Spoštovani bralci in bralke!

V prejšnji številki Rikossa smo si ogledali, kako nosi vsak človek v sebi matrico oz. zemljevid sveta, ki določa kaj bo zaznal zunaj. Beseda slep torej v prvi vrsti ne govori o okvari ali stanju vida pri opazovanem, ampak ga uvrsti v določeno kategorijo. V tem članku nadaljujemo z analizo družbenega položaja Ljudi s posebnimi potrebami oz. t.i. invalidi. Invalidi pogosto z drugačnim vedenjem odstopajo od večine. Splošno mnenje je, da je to le posledica okvare, torej zaradi nezmožnosti, ki jo povzroča okvara oziroma t.i. invalidnost sama po sebi. Znano pa je, da človeka poleg biološke osnove v veliki meri oblikuje okolje. Zakaj to ne bi veljalo tudi za t.i. invalide?

Sociološka, socialna in druge družboslovne znanosti vse bolj spoznavajo, da so bile oblike pomoči ljudem s posebnimi potrebami, predisponirane vedno tudi z ideološkimi in ekonomskimi dejavniki. Včasih je družba razvila bolj naklonjen odnos, drugič manj. Odvisno od socialno ekonomskega stanja, predvsem pa od družbenih vrednot in pravil. Nekateri kulture so v obdobjih pomanjkanja hrane stare in onemogle prepustili smrti v divjini. V stari Grčiji in Rimu so na primer prepustili otroke s hudimi okvarami, da so v gozdu umrli, za odrasle pa se je lahko odločil glava (mož) družine. V nekaterih kulturah pa je družba pomagala tako, da so morali kmetje pustiti ob koncu njive ostanke žita ali tako, da je norma usmiljenja visoko kotirala in so ljudje s posebnimi potrebami lahko beračili. Kljub temu pa, da so te vloge v družbah zelo nizko kotirale (čudaki, posebneži, ubogi, berači), kar pomeni, da so bili posamezniki večinoma potisnjeni na dno družbene lestvice, pa kaže, da so vendarle bili del nje, razen, ko je šlo za družbeno sankcijo izгона (Berger 1995: 302). Zasnjih 200 let pa je potekal proces trajnega izločanja ljudi s posebnimi potrebami iz družbe.

Proces izločanja oziroma segregacija drugačnih se je začela (po Foucaultu 2004) z odnosom družbe do gobavosti. V poznem srednjem veku je v Evropi razsajala kuga in gobavost, kar je bilo zlo, ki so ga reševali tako, da so gobavce pregnali stran od zdravih ljudi - izven vasi in mestnih obzidij. Nastala so izolirana področja (leprozoriji), kjer so živeli gobavci. Na ta mesta se človeška noga ni upala stopiti, saj je bila gobavost zlo, ki se jo je treba izogibati, izločiti, iztrebiti. Gobavci niso bili več ljudje, ampak iznakažene prikazni, grozljive spake, nosilci zla. Ker je gobavost kazen za grehe, gobavec odplačuje svoje grehe že na zemlji, da bo po smrti očiščen šel v nebesa. Tako se na gobavce poleg groze in usmiljenja veže tudi mistika, saj so posebni v tem, da odplačujejo svoje grehe že na zemlji in so tako bližji bogu. Ta mistika se poleg groze in usmiljenja prenaša na skupine, ki so danes stigmatizirane, in sicer tako da se jim pripisuje ezoterična vednost. Na primer: za slepe se predpostavlja, da z izgubo vida, pridobijo boljši, neobičajen sluh, nadčloveške občutke (slutnjo in vpogled, kar je očem skrito). To se običajno izkaže takrat, ko oseba zmore nekaj, kar po splošnih družbenih predstavah ne bi smela.

V 15. stoletju, ko je gobavost izginevala so premoženja leprozorijev prenašali na tiste, ki so se ukvarjali z revnimi in neozdravljivo bolnimi. V te stavbe so sedaj Nameščali ljudi iz cest in trgov: najprej neozdravljivo bolne, nato tatove, nato berače in nezmožne za delo (tudi ljudi s posebnimi potrebami), potem pa še norce in

brezdelneže (Foucault 2004). Torej vse, ki so bili moteči v razcvetajočem nastajanju mesta. Na primer razcapani berači, ki prosjačijo med nedeljskim sprehodom po promenadi in s tem "odganjajo kupce" in kvarno vplivajo na vzgled. Iz tega so se postopoma oblikovali azili za posebneže kot so špitali, hospitali, ubožnice. Na prehodu iz srednjega veka v moderno pa je način discipliniranja iz do tedaj brutalne prešel postopoma v finejšo in sofistično obliko. Staro shemo zapiranja za debele zidove in trdna vrata, Je postopoma nadomeščala Shema kontrole in discipliniranja Po vzgledu vojaških taborišč. Ta so razdeljena na enake kvadrante s poveljniškim prostorom v sredini iz katerega je moč vse nadzorovati. Podobno so se organizirale ustanove za namene preobrazbe ljudi. Hospitali/špitali so se polagoma organizirali v bolnišnične stavbe Kot orodje zdravstvene dejavnosti: popoln pregled nad bolniki izza steklenih prostorov, določen urnik bivanja (da bi dosegli disciplino) ipd. Nekatere ustanove pa so se po podobnem principu preobrazile v inštitucije, ki so skrbele za vzgojo ali prevzgojo v dobrega in ustreznega meščana/državljana (npr. izobraževalni ali prevzgojni zavodi).

Način delovanja tovrstnih (totalnih) inštitucij je prvi temeljito raziskal in opisal Goffman v svoji sociološki študiji *Asylums* 1961. Totalne ustanove je imenoval tiste, ki zajamejo vse posameznikove življenjske vidike kot so; delo, zabava, rekreacija, svobodno druženje, odločanje, družina ipd. Značilnosti totalnih ustanov (Goffman, po Flaker 1998) so: (1) so zaprte, kar onemogoča socialne interakcije. (2) Operirajo z avtoriteto, ki je drugačna od vsakdanjih avtoritet. (3) Varovanci živijo na eni lokaciji in preživijo ves dan in noč znotraj zapore. (4) So namenske, zato imajo racionalne cilje, ki jih morajo vsaj deklarativno izpolnjevati. (5) Med obema skupinama (osebjem, ki nadzoruje in varovanci, ki so nadzorovani) obstaja globok razcep. Zaradi doživljanja osebjem kot ošabnega in vzvišenega (s strani varovancev) in doživljanja varovancev kot zarotniških (s strani osebjem), obstaja med njimi stalna napetost in poteka igra kdo bo koga obvladal. Zaradi tega nastaja proti-kultura (podtalna dejavnost, zlorabe, izsiljevanja, kraje), kar dalje vodi v ravno obratne učinke od deklariranih ciljev. Zato se večja pritisk discipliniranja (s sankcijami, da bi dosegli predpisano vedenje), kar nadalje ustvarja še večji odpor in vodi še dlje od zelenih ciljev.

Podoben proces poteka v tovrstnih inštitucijah vse do današnjih dni, le da so metode discipliniranja (nagrade in kazni) prešle v bolj fine oblike. Ni več fizičnih kazni, zato pa so sankcije: izključitev, odvzem pravic, bonitet kot so vikend izhodi, vzgojni ukrepi (manj znižanje denarne nagrade, spraševanje za oceno, testi ipd.). Poleg formalnih oblik sankcij se razvijejo tudi neformalne, npr. varuhi pravil (učitelji, vzgojitelji) imajo vedno prav, višji letniki imajo več pravic glede na nižje letnike, prišleki so podrejeni starejšim ipd. Delitev na mi – oni, izrazito hierarhični odnosi in uniformirani programi dela, ki se jim mora uporabnik prilagajati, ima stranski učinek: postopoma posameznika oblikujejo/klešejo v osebnost oblikovano po podobi in za namene te inštitucije. Zato mnogi uporabniki in avtorji, med njimi Ratzka (2004: 9) meni, da so poglobitve posledice življenja v instituciji znane kot invalidizacija. To pomeni izgubo socialnih veščin, omejene, v naprej začrtane življenjske možnosti in zavrt človeški razvoj. Pri čemer avtor meni, da imamo z institucijo opravka vedno, ko obstaja hierarhija pomoči, v kateri je uporabnik na dnu piramide.

Analiza učinkov posebnih inštitucij za ljudi s posebnimi potrebami torej pokaže, da kljub redefiniranju osnovnega namena inštitucij (to je, odstranitev motečih oseb iz

družbe) v humanejšo obliko (to je, učenje in prevzgoja) prinaša protislovja in stranske učinke:

(1) iz socioloških in psiholoških raziskav vemo, da kontekst v katerem oseba biva, oblikuje njegovo identiteto. Zaprti krog komunikacije in odnosov v vedno enako organizirani instituciji in z ljudmi z istimi težavami, ne širi možnosti razvoja socialnih spretnosti, ampak jih vkalupi v stare utečene oblike, ki so specifične za določeno (sub)kulturo. Še več, vzorci vedenja, mišljenja in ravnanja se tako prenašajo iz generacije na generacijo. S tem pa nastaja vtis, da drugačnega vedenja ta skupina ljudi ne premore;

(2) Gojenci v zavodih živijo v nekakšnih posebnih razmerah (laboratoriju), z namenom optimizirat pogoje vzgoje/izobraževanja, da bi lahko nekoč tam zunaj "normalno živeli". Pripravili naj bi jih za "tisto drugačno" življenje tam zunaj, pripravljajo pa jih v okoliščinah in na način, ki je prilagojen le njim. Rezultat tega je, da so usposobljeni za življenje "tu notri" oz. v inštituciji. Kritiki temu pravijo, da inštitucija proizvaja uporabnike za lastne storitve oz. storitve sorodnih služb.

Do tovrstnih protislovij ne bi prihajalo, če bi bila družba organizirana tako, da bi pomoč ljudem s posebnimi potrebami oblikovala na način, da bi jih vključevala v svoje običajne družbene tokove, namesto, da je oblikovala specializirane ustanove in specializirane družbene vloge. Te po eni strani prinašajo določene rešitve in napredke, po drugi strani pa vse večjo odvisnost in oddaljenost od običajnega družbenega življenja, kar so strokovnjaki in predvsem uporabniki že pred desetletji prepoznali. Iz teh razlogov se poskuša preusmeriti segregacijske procese, ki se dogajajo ob vzgoji in/ali izobraževanju v posebnih ustanovah, v integracijske procese, kjer poteka vzgoja in/ali izobraževanje v ustanovah večine. Ta trud pa žal ne prinaša zelenih rezultatov: po eni strani zato, ker segregacijski procesi še vedno dominirajo, po drugi strani pa zato, ker še vedno ostaja prevladujoča oblika pomoči specializirana v smislu posebnega razumevanja. Le to lahko prepoznamo kot posebno družbeno vlogo invalida, pri čemer je stranski produkt – identiteta invalida. Le ta pa poleg neustreznega življenjskega konteksta, naredi ujetnike lastne identitete. To daje vtis, da so invalidi taki zaradi svoje okvare in zamegljuje stvarnost, da je identiteta in zmožnost invalida, odvisna v veliki meri od družbenega okolja. Več o tem pa naslednjič.

Viri

- Berger, L. P. (1995). Social perspective. To: Cuzzort, R. P., King E. W. Twentieth – century social thought. Orlando: Harcourt Brace College Publishers (300-315).
- Foucault, M. (2004). Nadzorovanje in kaznovanje. Ljubljana: Krtina.
- Goffman, E. (1988). Azil (povzetek). v: Flaker, Vito, Urek, Mojca (ur.). Ljubljana, Hrastovski anali za leto 1987, RK ZSMS (73-137).
- Ratzka, A. (2004). Kaj je osebna asistenca. V: Osebna asistenca za neodvisno življenje. Ljubljana: YHD (4-11).

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: Luj Šprohar

V svoji predstavitvi se bom osredotočil bolj na relacije slepote in običajnega okolja in manj na naštevane faktografskih podatkov. Pa vseeno za začetek; rojen sem avgusta 1952 v Ljubljani običajni delavski družini s kletnim najemniškim stanovanjem. Pri šestih mesecih sem izgubil desno oko. Diagnoza retinoblastom. Precej nevarna bolezen, saj je zaradi nje takrat umrla večina pacientov. Poškodovalo se je tudi levo oko, vendar sem nekako funkcioniral. Veljal sem za nekoliko slabovidnega fanta in to je bilo vse. Kasneje sem dobil očala in se s štirinajstimi leti preselil v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani.

Takrat sem se prvič srečal s slepoto od blizu. Meni je bil ta svet tuj in ga nikakor nisem mogel sprejeti za svojega. Nekaj tega odpora je v meni prisotnega še danes. Predvsem gre za miselnost, ki jo slepim vsili okolje ali pa ga sprejmejo zaradi določenih psihičnih ugodij. Pri osemnajstih sem izgubil tudi levo oko. Takrat sem bil na dnu. Za nameček me je tedaj mučil še slab sluh, kot posledica škrlatinke v otroštvu. Bil sem star osemnajst let in pohabljen v smislu samozavesti, fizično dezorientiran, čustveno pa notranjih viharjev igrača. Psihično je bilo še nekako, saj sem bil ambiciozen in napadalen značaj. Vedel sem, da se bom nekoč dvignil, a če sem takrat govoril kaj takega, so me le milostno gledali in kimali. No ja, saj je prav, da je pogumen. Vsa okolica me je začela obravnavati drugače. Nekako se nismo znašli v tej situaciji. Moji prijatelji so takrat odhajali na služenje vojaške obveznosti, dekleta pa so cvetela. Jaz pa sem napravil načrt, kako bi spet navzgor. Imel sem glasbo a to ni bilo tisto na čemer bi gradil svoje upe. Kitara je bila le tolažnica in spremljevalka.

Ko sem bil na usposabljanju v centru slepih v Škofji Loki sem sklenil, da moram naprej v šolo. Nisem hotel ostati "fič firič". Sistematično, kot sem takrat razumel ta pojem, sem se začel pripravljati za podvige po koncu usposabljanja. Bral sem natančno ekonomiko SFRJ, interno medicino, zgodovino človeštva in se bolj posvečal jezikom. Takrat še nisem prav vedel, kako bo naprej. Sanjal sem o gimnaziji, a sem kasneje ugotovil, da sem že prestar in bo še dolgo trajalo preden se bo kaj zgodilo. Tako sem se vpisal na višjo šolo za socialne delavce. Doma je bil velik hrup, ker so se starši bali, da bom neuspešen in navsezadnje ostal brez zaposlitve, ki sem se ji odrekel, ko sem začel študirati. Rekli so: "Kaj ti je hudega v telefonski centrali, saj le lahko pritiskaš na nekaj gumbov in sediš v obleki." Jaz pa po svoje naprej. Potem sem si poiskal stalno dekle. Spet sem poslušal, naj se hitro oženim, saj je to edina, ki me bo hotela, drugače bom pa tako ostal vse življenje materi na grbi. Jaz pa ne. Menjaval sem in iskal, dokler nisem našel tiste, za katero sem ocenil, da bo prav.

Nato je bil na vrsti ansambel, s katerim smo začeli nastopati vsepovsod in glej si ga no, celo služiti denar. Pa sem spet poslušal češ, kaj pa mi je tega treba, ali si morda domišljam, da sem Privšek ali Sepe. Igram naj kitaro, nanjo se tako rade lepijo punce in kaj še hočem. Potem sem se poročil in se nekako dokopal do stanovanja. To je bilo za moje starše in okolico že preveč in začeli so govoriti o čudežu. Jaz pa sem zahteval od sebe več, ker mi to do sedaj ni pomenilo kaj posebnega. Tako sem se lotil različnih stvari, npr. igral sem v filmih in v tv dramah. Napravil lutkovno gledališče in začel pisati za različne časopise. Veliko sem tudi potoval. Tako je teklo življenje svojo pot. Kasneje sem se znova poročil in dobil dve hčeri. To je bila tista izpolnitev,

ki sem si jo želel. Po prvi diplomi je sledila druga in nato magisterij, dosti kasneje še doktorat. Mislil sem, da je treba neko pot pripeljati do vrha in nič drugega. Začel sem pisati knjige. To je bil spet šok za okolico. Ko pa sem s tem še uspel in se prebil v slovenski literarni prostor, je bila mera polna. Tisti čas sem bil zaradi vseh nemogočih dogodkov z zaposlovalno politiko do invalidov upokojen, a se je kasneje izkazalo, da tako ne bo šlo več in sem moral v službo. Sedem let sem bil direktor Urada za invalide. Sedaj sem zaposlen na Ministrstvu za zdravje in se skratka dolgočasim, ker je javna uprava huda dieta za intelekt.

Še nekaj besed o tistem, kar sem omenil na začetku. Sveta slepih nisem nikoli mogel prav sprejeti in tako tudi ta svet ni sprejel mene. V zavodu sem si pridobil sloves tistega, ki ves čas povzroča probleme. Kasneje sem si svoj dober glas umazal tudi v organih in institucijah zveze slepih, kar se vleče še danes. Ko sem nadaljeval s študijem, so mi rekli slepi prijatelji, da si z diplomom ne bom mogel obrisati niti riti. Izkazalo se je, da niso imeli prav. Na srečanjih letnika zavoda mi večkrat rečejo: "Ti imaš pa res srečo!" Te besede so me najprej jezile, saj vem, koliko truda je potrebno za vsak rezultat. Praviloma pa je še veliko težje za slepe, če se želijo uveljaviti zunaj institucij Zveze slepih in slabovidnih. S časoma sem se s tem sprijaznil in dojel, da je to najbrž res sreča, če veš kaj hočeš, če veš, kako do tega priti in če imaš energijo, da vse to izpelješ. Sčasoma sem razumel tudi to, da nismo vsi enaki in da marsikateri od mladih ljudi raje pestuje svojo lenobo v alkoholu in se izgovarja na vse mogoče in nemogoče ovire, na katere je naletel, kar je vseeno lažje, kot se česa lotiti.

Ko me včasih slepi znanci sprašujejo, kaj sem napravil za slepe ljudi, sem malo v zadregi, saj nisem pripeljal prvega tehničnega pripomočka, nisem uveljavil hoje z belo palico ali psom vodičem, nisem organiziral velikih šahovskih turnirjev ali kaj podobnega. A s tem - da nisem nikdar sprejel mentalitete "slepčevstva", kar z drugimi besedami pomeni, da bi sprejel vsiljeno socialno identiteto, pa mislim, da sem s tem dokazal, da se da vse, če se le hoče, ne glede na slepoto. Bil sem in ostajam nekakšen ideološki virus. Ljudem v opomin, da morajo računati s slepimi ljudmi. Morda sem slepim zoprni, ker jim drugi dajejo mene za zgled. So pa zaradi nekaj nas posebnžev padle Trnjave izgovarjanja: na nemogoče pogoje, na težave v družbi in podobno. Moje vodilo je, da bom imel le tisto, kar bom sam naredil. Ne glede na to kakšen odnos ima ZDSSS do mene, mi bo pač morala priznati vsaj tisto, kar mi priznava zunanji svet.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: **Sirija, globok vtis preteklosti**

Avtor: *Anica Grebenc*

Urednica rubrike: *Metka Pavšič*

V asirskem jeziku njeno ime pomeni sonce. Aramejsko govoreči imenujejo svoj jezik Siri, od tod ime Sirija. Na tem delu sveta živi civilizacija, ki temelji na zgodovini, daljši od katerekoli v celotni zgodovini človeštva. Predstavlja omiko in kulturo, ki se je brez prednikov, ki bi jo pri tem vodili, dvignila od stopnje barbarstva do najvišjih podvigov na področju znanosti, umetnosti in duhovnosti. Še v srednjem veku je prekašala dosežke sodobnikov, na nekaterih področjih življenja pa je nedosegljiva vse do današnjih dni.

Sirija, ki je v svoji zgodovini obsegala mnogo večji prostor kot danes, leži na stičišču poti, ki povezujejo tri celine. Njenim prebivalcem je to prineslo prednost pri doseganju trajnih in najzgodnejših odkritij ter dosežkov. Tu so bile utemeljene osnove filozofije, umetnosti in znanosti, njih sadove uživamo še danes. Na tem področju so ustoličili prestole treh monoteističnih religij.

Na sirske sredoziemske obale se je rodila prva človekova pisava. Postala je instrument, s katerim je civilizacija Bližnjega vzhoda s pomočjo Feničanov, zgodnjega krščanstva, arabskih kalifatov in križarjev preko Španije, Francije in Italije postavila most z evropsko. Na drugi, vzhodni strani Sirije, ob bregovih Evfrata, je človek prvič premagal vodo v plovilu iz vej in kož. Na levem bregu Evfrata, kjer se začne Mezopotamija, je vzgojil ječmen in pšenico in ju razširil do vseh meja tedaj znanega sveta. Na severu Sirije je še danes mogoče najti izvirne vrste obeh žit.

Prebivalci pokrajine ob Evfratu, na območju, kjer se reka steka iz Sirije v Irak, so nam, kot trajno dediščino znanosti, zapustili šestiški računski sistem. Po njem delimo ure, minute in sekunde na 60 delov in krog na 360 stopinj. V Hami, v osrednji Siriji, so 800 let pred Kr. zavrteli prvo lončarsko kolo. V Hami pa še danes lahko opazujemo škripajoča, velikanska lesena kolesa, ki iz reke Orontes črpajo vodo za namakanje. Kot bi se vrtela kolesa zgodovine. Kajti, na kakršenkoli način prispe popotnik v Sirijo, nikakor se mu ne uspe izogniti globokemu vtisu preteklosti. Če prispe z ladjo, se mu pogled ustavi na obalnih trdnjavah Feničanov in križarjev. Potovanje po cesti nudi številna srečanja z raztresenimi ostanki imperijev, ki so se v to zemljo zaganjali iz vseh štirih strani neba in izražali slo po pridobitvi bogastva. Kadar pa turist v to deželo prileti z letalom, se kolesa letala dotaknejo zemlje na tistih poljih, na katerih je židovski uradnik Savel, kasnejši sveti Pavel, doživel blisk in grom, se spreobrnil v krščansko vero in jo do svoje mučeniške smrti oznanjal na svoji poti vse do Rima.

Do 1. svetovne vojne je bila Sirija že štiri stoletja pod turškim jarmom. Poljedelstvo je propadlo, Sirici pa so postali beduini. Med vojno so sodelovali z zavezniki in v zameno pričakovali samostojnost. Lawrence Arabski je združil beduine in osvobodil Damask. A meje nekdanje Sirije so se zelo skrčile. Za razočaranje pa so poskrbeli Francozi, ki so jim vladali s trdo roko do 2. svetovne vojne. Po umiku francoskih čet je Sirija postala samostojna. Z vidika spoznavanje sirske zgodovine pa je bila navzočnost Francozov koristna. Njihovi arheologi in zgodovinarji so odkrili ter ohranili pred dokončnim propadom številne zgodovinske spomenike. Veliko tega je pod zaščito Unesca. Res pa je, da so Francozi mnoge najdbe, še posebej pomembne, odnesli v pariški Louvre.

V osmih dneh smo na 2500 km dolgi poti obiskali domala vse kraje, ki so v posameznih zgodovinskih obdobjih igrali pomembno vlogo. Med vožnjo nam je vodič izčrpno pripovedoval o kraju, kamor smo bili namenjeni. Seveda je povedal veliko tudi o Siriji nekdanja in danes. Hvaležna sem mu bila, da je pravzaprav vse povedal v avtobusu. Na prostem bi moje uho malo ujelo, za ogled pa bi zmanjkalo koncentracije in časa. Velik del pozornosti pa moram vsekakor namenjati hoji, čeprav se držim prijateljičinega komolca. Sproti si na kratko zapisujem, kar vidim in slišim. Pišem kar na pamet, doma pa s pripomočki zapisano razberem. To mi pomaga osvežiti spomine, ki jih nato uredim in shranim v računalnik.

Blizu iraške meje so Francozi izkopali gotovo najstarejše mesto v Siriji. Mari je bila nekdanja prestolnica prve sumerske države. Visoko urbanizirano mesto s konca 3. tisočletja je stalo na komaj km² velikem zemljišču ob Evfratu. Bogato trgovsko mesto s pristaniščem si je lastilo veliko oblastnikov, v 18. stol. pred Kr. tudi slavni babilonski kralj Hamurabi, ki je nato mesto delno porušil. Dokončno so mesto uničile vojske raznih narodov. Še pred našim štetjem je mesto že prekril pesek, Evfrat pa si je našel novo strugo, sedem km stran.

Arheologi so v knjižnici kraljeve palače našli blizu 20 tisoč glinastih ploščic, popisane v sumerskem klinopisu, ki so strokovnjakom odkrile pomembne informacije. Ogledali smo si ostanke kraljeve palače, ki je imela preko dvesto sob, kopalnice, vodnjake... Na obali Sredozemskega morja je nekoč stalo mesto Ugarit, za katerega pravijo, da je bilo prvo utrjeno mesto na svetu. Začetki segajo v 30. stol., vrhunec slave pa je dosegel v 15. stol. pred Kr. Takrat so mesto vodili Feničani, prvi pomorski narod na svetu. Menijo, da je njihov največji dosežek pisava. Iznašli so pisavo, temelječe na črkovnem sistemu. Vsak od dvaindvajsetih soglasnikov je imel svoj znak.

Nekoč je bil Ugarit pristaniško mesto, danes je morje precej oddaljen. Z morske strani je bil veličasten vhod v mesto, ki je bil sicer zavarovan s trdnim obzidjem. Ugarit je veljal za najbogatejše mesto v Siriji, saj je bila celo glavna ulica tlakovana z zlatom. Ogledali smo si skromne ostanke kraljeve palače, dele širokega obzidja, v katerem so bili tudi razni prostori. Videli smo Baalov tempelj, vodnjake, fontane, grobnice... Sredi kamnite Sirske puščave je velika oaza Palmira, mesto datljev. Na robu mesta so ostanki nekdanjega bogatega trgovskega mesta na karavanski poti skozi puščavo. Začetki Palmire segajo v 10. stol. pred Kr., največji razcvet pa je doživljala v času rimskega imperija, ko je imela status svobodnega mesta. Imeli so svojo pisavo in jezik, nekakšen dialekt aramejščine. Vrhunec slave je Palmira dosegla v 2. in 3. stol., ko jo je vodila kraljica Zenobija. Razširila je meje do Egipta in Male Azije. Ko pa je začela kovati lasten denar s svojo podobo, je bilo Rimu dovolj. Kazenska odprava je napadla Palmiro in jo delno porušila. Zenobija je bežala proti Perziji, a so jo ujeli in odvedli v Rim, kjer si je smrt sama izbrala. Po teh dogodkih se cvetoče mesto ni več opomoglo. Name je globok vtis naredila 1300 m dolga kamnita cesta, z obeh strani obdana s korintskimi stebri. Od nekdanjih palač ni ostalo ničesar. Glavni trg, kjer se je trgovalo, je bil središče mesta. Prostor obdajajo stebri, na katerih so včasih stali kipi pomembnih meščanov. Lepo ohranjen pa je amfiteater za dva tisoč ljudi. Seveda smo preizkusili njegovo akustičnost.

Evfrat priteče iz Turčije, v Siriji opravi štiristo km in nadaljuje pot v Irak. V Siriji ločuje Sirsko puščavo in zgodovinsko pomembno, z nafto bogato, pokrajino Mezopotamijo. Reka je še posebej pomembna za namakanje polj. Ozemlje ob reki, v velikosti četrtrine Slovenije, z vodo oskrbujejo iz 80 km dolgega Asadovega jezera. Med vožnjo skozi ta del smo videli polja žit, sladkorne pese, nasade oljk in sadja. Gledala sem zelena polja, ponekod je ječmen že rumen, nekatera sadna drevesa so bila v cvetju. Prijateljci sem rekla: » Kako lep pogled! Pri nas še ni tako.« Začudeno me je

pogledala rekoč: » Pravkar sem te hotela vprašati, če vidiš to svinjarijo. Po njivah je vse polno kosov polivinila in drugih smeti!« Nič tega nisem videla. Ja, svet je včasih lepši, če ne vidiš dobro. V mojem spominu bodo sirska polja lepa, prijateljici pa bo ostal spomin na smeti, ki jih tam ne bi smelo biti.

Antilibanonsko višavje ločuje rodovitno področje zahodne Sirije s sredozemsko klimo od puščavskega področja na vzhodni strani. Že od nekdaj so karavane potovale prek višavja preko prevala, imenovana Hamska vrata. Ob vznožju prelaza je stala kurdska utrdba, s katere so nadzorovali in plenili karavane. V času križarskih vojn so utrdbo zavzeli križarji in jo do srede 12. stol. dogradili v velik utrjen kompleks. Grad križarjev, Crac des Chevaliers, so morali leta 1271 prepustiti mamelukom in v begu pustiti vse, tudi nagrabiljeno bogastvo.

Na prvi pogled se mi grad ni zdel velik. V kompleks smo vstopili skozi mogočna vrata v zunanjem obzidju, ki je široko tudi do trideset metrov, Nato sledi še notranje, ožje, obzidje. V velikih prostorih zunanjega obzidja so bili hlevi za vsaj dva tisoč konj. Za notranjim obzidjem pa so bili bivalni prostori, ki so skupaj z notranjimi dvorišči morali sprejeti tudi do štiri tisoč vojakov in romarjev. Povzpeli smo se na zunanje obzidje, iz katerega je štrlelo še trinajst stolpov. Šele tu sem dobila vtis grajske mogočnosti. Moram priznati, da je bil zame ogled zelo naporen. Kamorkoli sem šla, povsod ovire v obliki stopnic in neravnih klančin. Prijateljica se je z mnogimi besedami trudila opisovat naslednji korak in zato sva krepko zaostali za skupino. Nenadoma se je ob naju znašel mladi Arabec, me prijazno, brez besed trdno prijel za laket in zanesljivo vodil. Počutila sem se se res varno in mimogrede smo ujeli skupino. Zahvalila sem se, on pa je želel plačilo. Nisem znala oceniti, kolikšno plačilo bi bilo primerno. Še danes ne vem, ali je bila nagrada primerna. Očitno ni bil zadovoljen in si je najbrž mislil, da je dobrota sirota...

Med najstarejša mesta na Jutrovem gotovo sodi tudi Damask. Oaza na robu Sirske puščave je že v 3. tisočletju omogočila naselitev in velja za najstarejši stalno naseljeni kraj na svetu. V Damask so prihajali razni narodi. Najznačilnejši pečat pa so mestu vtisnili vladarji dinastije Omajadov od 7. do 11. stol., ko so vse veje oblasti temeljile na islamu.

Tisti, ki pride prvič v kakšno arabsko milijonsko mesto, doživi kulturni šok. Mene je šokiral pred leti Kairo in Damask je v primerjavi z njim čisto normalno velemesto. Seveda, vsake toliko časa preplavi mestni hrup posneti glas muezina z minareta. V starem delu mesta smo si ogledali mogočno mošejo Omajadov, ki jo krasijo trije minareti. Mošejo so v začetku 8. stol. predelali iz krščanske bazilike, posvečene sv. Janezu Krstniku. Ugibala sem, koliko deset tisoč vernikov se lahko zbere na prostranem dvorišču. Preden pa smo smeli v mošejo, smo si morale ženske obleči sukneni zar umazane barve in si glavo pokriti s kapuco. Kakšna diskriminacija! Moški pa so smeli v mošejo, oblečeni v kratke hlače in majice. V mošejo smo smeli vstopiti s čevlji v rokah le skozi vrata nevernikov. Prostor z veliko stebri je neverjetno velik. Vodič nam je pokazal mesto, kjer naj bi bila pokopana glava Janeza Krstnika. Nekaj povsem drugega je obisk suka. Velikanska pokrita tržnica nudi ogromno blaga. Na voljo so kmetijski pridelki, izdelki domače obrti, izdelki iz usnja, svile, tekstila itd. Da se ne bi izgubili v labirintu uličic, sva se s prijateljico držali glavne ulice. Preslabo vidim, da bi videla posamezne artikle in tako dobila ideje za nakupe. Prijateljica je vztrajno iskala kaj primerne za svoje in mojo vnučko. Po dveh urah sva bili zadovoljni z nakupi. Z nekaterimi trgovci se je dalo prav prijetno in uspešno barantati.

Blizu muslimanskega mestnega središča je za starim obzidjem staro krščansko jedro. Obiskali smo Hananijevo hišo, kjer so skrivali spreobrnjenega Pavla, Hananij pa ga je poučil o Jezusu in njegovem nauku. V bližini je ob obzidju kamnita hiša z znamenitim oknom. Skozenj so spustili košaro s Pavlom in ga tako rešili pred nekdanjimi judovskimi prijatelji, preganjalci kristjanov.

Damask si bom zapomnila tudi po padcu na ulici. Nekateri pločniki so nivojsko do pol metra nad ulico. Hiteli smo proti Narodnemu muzeju. V tej naglici je bila prijateljica prepozna z opozorilom, da je konec pločnika, ulica pa skoraj pol metra nižje. Tisti hip je bila noga že v zraku in pristala sem na kolenu. Hitro sem se pobrala, stisnila zobe zaradi bolečine in šepaje nadaljevala pot. Samo, da so svetle hlače ostale cele, kri pa tudi ni prišla skozi blago. Bilo me je sram in pomislila sem, da bo res treba nehati s potovanji. Kasneje, v avtobusu, je sopotnik, zdravnik, hotel videti koleno in oskrbel rano. Nikar pa ne mislite, da imajo na potovanjih nevšečnosti samo invalidi! Veliko sopotnikov je imelo drugačne, hujše težave. Dva dni pred povratkom smo se na poti, okoli poldneva, ustavili v majhnem mestecu. Nekateri so si privoščili meso na žaru, ostali smo kupili sadje, ki se olupil in si privoščili kavo, čeprav je zanič. Naslednji dan so vsi, ki so jedli meso, imeli prebavne težave, nekateri kar hude. Med sopotniki so bili trije zdravniki, ki so jim nekako pomagali. Teden dni po povratku v domovino sem izvedela, da so domov prinesli salmonelo... Nikakor pa ne bi želela biti v situaciji sopotnika, ki se z nami ni mogel vrniti domov. Na letališču je ugotovil, da v hlačnem žepu ni potnega lista. Morda ga je izgubil, morda pa je imel žepar prste vmes. Šele naslednji dan je lahko stopil v stik z ambasado v Ankari...

V Siriji sem podoživljala stare čase in narode, ki so tu ustvarjali začetke današnje civilizacije. Ko sem prišla, nisem o deželi vedela veliko. Zdaj vem, da moje najgloblje korenine segajo prav do Sirije.

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: Naša Anja

Avtorica: *mama Andreja Vovk*, vovk.andreja@siol.net

Kaj povedati o naši nadebudni 9-letnici? Kje začeti?

Ko se je Anja rodila, sva bila z možem stara 23. in 25.let. Ves čas nosečnosti mi je po glavi hodila beseda cheilognathopalathoshysis, kar po slovensko pomeni zajčja ustnica in volčje žrelo. Še pred nosečnostjo, v času študija, sem si zelo želela naučiti znakovnega jezika in Braillove pisave. Naša Anja je pri rojstvu res imela precej od tega, kar se mi je podilo po glavi. Imela je odprto nebo, t.i. volčje žrelo, manjše levo oko, napako na desnem očesu, okvaro sluha,... Poleg vsega tega je imela tudi precej težko okvaro srca. Vse skupaj sodi k sindromu CHARGE, sindromu, ki v sebi združuje cel niz okvar. Julij 1998 je tako postal mesec, ko se je začela težavna pot naše družine.

S trmo se veliko doseže. Ko se je Anja rodila, nama je pediatrinja v porodnišnici povedala, da »iz nje ne bo nikoli nič«. Pa ni tako!!! Res ni lahko, vendar pa je Anja sposobna stvari, ki jih po tej izjavi ne bi nikoli pričakoval.

Ko je bila še dojenčica, smo imeli velikanske težave s prehranjevanjem. Ne le, da je bilo oteženo požiranje zaradi volčjega žrela, tudi posebnega zanimanja za hrano ni izražala. Naši obroki so bili dolgotrajni, tudi po par ur en obrok. Vsak pridobljen miligram na teži je pomenil velikanski uspeh. Pri enem letu starosti, ko je šla na srčno operacijo, je tehtala slabih 6kg. Potem pa je v letu dni uspela pridobiti slabe 3 kg. Po operaciji je bilo bolje, a še vedno je šlo vse precej počasi.

V prvem mesecu njene starosti smo izvedeli, da na levo oko ne bo nikoli videla, ker nima razvitega očesnega živca. Za desno oko je zdravnica rekla, da toliko vidi, da bo lahko normalno brala in hodila v šolo. Tako je pri osemnajstem mesecu dobila svoja prva očala z dioptrijo -9. Od prvega dne nismo imeli nobenih težav z njihovim nošenjem. Evidentirali so jo kot slabovidno.

Približno pri treh mesecih starosti je dobila prvi slušni aparat. Ker ima slabo razvite in štrleče uhlje, aparatov nismo mogli namestiti in so ves čas piskali. Zdaj je bila evidentirana še kot naglušna oseba.

Pri starosti šest mesecev je hudo zbolela. Imela je hudo obojestransko aspiracijsko pljučnico. V bolnišnici je bila na antibiotikih in umetni hrani skoraj štiri mesece. Bili so dnevi, ko nismo vedeli, ali bo preživela ali ne. A je naša mala borka preživela. Zaradi številnih okvar srca je v starosti enega leta imela operacijo srca, po kateri je dokaj hitro okrevala, čeprav operacija ni v celoti uspela. Po mnenju kardiologa je trenutno stanje zadovoljivo in Anja napreduje.

Pri dveh letih in pol je imela operacijo volčjega žrela. Ko se je po operaciji zbudila in je bil pri njej očka Tomaž, ji je prvič uspelo reči »ata«. Do tedaj je s svojimi drobnimi prstki lahko le stiskala nosek in govorila »mama«, »papa«, »baba«, kaj več pa ji ni uspelo. Do operacije je po posebni daljši dudi pila iz stekleničke, po operaciji pa se te dude ni hotela več dotakniti. Začela je dokaj lepo jesti in tudi precej hitreje. Hrana ji ni

več uhajala v nos. Težavo je predstavljalo le grizenje hrane, saj so ji morali izpuliti 10 gnilih zobkov. Zato smo hrano kar nekaj časa pasirali, da jo je lahko zaužila.

Ko je imela Anja štirinajst mesecev nas je pričela obiskovati mobilna surdopedagoginja iz Zavoda za gluhe in naglušne v Ljubljani (ZGNL). Delali sta enkrat tedensko. Včasih bolj, drugič manj uspešno. Ker sem po naravi radovedna, sem začela okrog spraševati, če ji pripada tudi kakšna pomoč s strani slepih, kajti izguba vida je bila precejšnja. Tako sem uspela pridobiti še pomoč mobilne tiflopedagoginje iz Zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani (ZSSM).

Z možem sva začela razmišljati o vključitvi Anje v vrtec. Do takrat jo je čuvala moja mama, občasno pa tudi moževa. Nisva pa bila pripravljena, da se bo zataknilo že takoj ob prvih poskusih vključevanja v vrtec. Anja je bila sprejeta v vrtec ZGNL v razvojno skupino. Ko sem prosila za pomoč mobilne tiflopedagoginje, sem izvedela, da ji ne morejo pomagati, ker v njeni odločbi o usmerjanju ni navedeno, da ima otrok tudi težave z vidom. Pridobili smo še dodatno mnenje, kjer smo izvedeli, da ni mogoča pomoč s strani tiflopedagoginje, ker je vključena v ZGNL. Gre za to, da je že bila vključena v zavod. Po zakonu ji pomoč iz dveh zavodov ne pripada. Vztrajno sem iskala rešitev, dokler nisem naletela na razumevanje v vrtcu pri ZSSM, kjer jo je vzgojiteljica bila pripravljena sprejeti en dan tedensko, seveda s soglasjem ravnateljice. Kljub strahu s strani vodstva, da Anja ne bo sposobna vživeti se v dve različni ustanovi, ji je šlo krasno.

Shodila je pri petih letih. Sedaj se samostojno giblje v prostorih, katere pozna. Upa si sama hoditi po ravni podlagi, npr. po asfaltu, ne pa tudi po travi in makadamu. Vendar za otroka, za katerega je bilo rečeno, da ne bo nikoli hodil, ji gre super.

V tem času se je začelo govoriti, da je otrok slep in ne slaboviden. Če jo opazuješ, si lahko misliš: «Pa saj vidi!». Res vidi in to približno 5 odstotkov, kar pri otrocih dejansko pomeni slepoto. Kar se tiče sluha, ni bilo popolnoma jasno, ali kaj sliši ali ne. Kazalo je, da je enkrat slišala, drugič pa ne. Preiskave so pokazale, da je na desno uho popolnoma gluha, na levega pa sliši visoke tone. Menda pa ni edina gluhoslepa oseba, pri kateri se to dogaja. Gluhoslepe osebe se namreč ne morejo skoncentrirati na hkratno uporabo ostankov več čutil, torej vida in sluha hkrati.

Leta 2005 pa je prišel čas za vključitev v prvi razred. Postavilo se je vprašanje, kam?!? ZGNL je ni bil pripravljen sprejeti, ker po njihovem mnenju ni sposobna niti za OVI (oddelek vzgoje in izobraževanja); predlagali so vključitev v Zavod za duševno prizadete. Z možem se s tem nisva strinjala, ker Anja sicer res zaostaja v razvoju, vendar pa je zelo vedoželjna, bistra, ima dober spomin, primanjkljaj pa je seveda rezultat okvare več čutil. Poleg tega zaposleni v zavodu za duševno prizadete ne bi znali delati s hkratno okvaro sluha in vida. Pripravljene so jo bili sprejeti v ZSSM. Tako je 1.9.2005 postala prvošolka. Sicer je vključena v »B« program s prilagojenim in znižanim standardom, kjer ima še dva sošolca in se ima dobro.

Sedaj obiskuje tretji razred. Poleg tega jo enkrat tedensko vozimo na individualno obravnavo k surdopedagoginji – logopedinji ter na delovno terapijo v zdravstveni dom. Potrebovala bi še več logopedске obravnave s področja sluha, a ne gre, ker ji več pač ne pripada. Lansko zimo je pričela uporabljati znakovni jezik, in tako hitro se uči, da jo komaj dohajamo. Zdi se, da je končno ugotovila, da lahko na ta način pove

svoje želje, potrebe, da se pač lahko sporazumeva, in vsa vesela je, če najde koga, s katerim lahko »govori«. Učiteljice v ZSSM (pa tudi naša družina doma) se učijo znakovnega jezika s CD-jev, kajti Anja je postala prava mala klepetulja, in potrebe po učenju znakovnega jezika so velikanske. Anja trenutno pri pisanju uporablja velike tiskane črke, pozna pa tudi že večino malih tiskanih črk. Zelo rada prepisuje posamezne besede in stavke. Pozna številke do deset, s precej truda ji uspe tudi osnovno računanje.

Oktober lani je bila na operaciji ušes, t.i. miringotomiji – v bobniče so ji vstavili drobcene cevke, ki bodo odvajale tekočino, ki se zbira za bobniči. Zopet spremembe? Včasih nas popolnoma preseneti in reagira trenutni situaciji ustrezno, drugič pa je zvok sploh ne gane. Tako še vedno ne vemo, kako je s sluhom; a če vidi napisano besedo, si jo takoj ogleda, jo ponovi v prstni abecedi in jo skuša izgovoriti. Z zdravniki smo se dogovarjali za vstavev t.i. polževega vsadka, a zaenkrat se bo počakalo, kaj bo prinesel čas. Določeni premiki pa po vstavitvi cevk vendarle so.

Anja je radovedna deklica, zelo odprta in na svoj način komunikativna. Izredno rada riše, piše, gleda knjige in revije. Obožuje risanko Tom in Jerry, pa pujsa Pepo, kravico Katko,... Rada spoznava nove stvari in nove ljudi. Takoj si osebo zapomni; prepozna jo tudi, če jo sreča po dolgem času. Navdušena je nad dogajanjem v kuhinji: rada čisti solato, lupi krompir in ga reže, rada meša,... Včasih v šali pravim, da bo morda nekega dne kuhinjska pomočnica. Je sama in uporablja nož. Veliko pojé, čeprav se tega ne opazi. Ob pogledu nanjo bi prej rekli, da verjetno nič ne jé. Obožuje sladkarije, sladoled, krompir in suhomesnate izdelke. Tudi ostalega se ne brani, če je le takšne trdote, da lahko s svojimi slabimi zobki prežveči (težave ima npr. z govedino, zeleno solato, papriko, surovimi kumarami in zeljem).

Svojega 3-letnega bratca Anžeta ima zelo rada. Ljubezen je obojestranska, Anže jo išče in pogreša, če je slučajno ni v bližini. Tudi njega učimo posameznih besed znakovnega jezika in on z veseljem ponavlja. Ena izmed babic se tudi že pospešeno uči kretanja (znakovnega jezika). Veseli nas, da je tudi učiteljski zbor v ZSSM je poslal 4 svoje učiteljice na tečaj znakovnega jezika. Seveda je med njimi tudi Anjina razredničarka. Verjamemo, da nam bo s skupnimi močmi uspelo.

Trenutno nam največji problem predstavlja nepoznavanje problematike pri nas s strani države. Po naših zakonih oseba v Sloveniji ne more biti gluha in slepa hkrati; lahko je ali eno ali drugo, oboje pa ne. Pa skušaj nekomu dopovedati, da gre za popolnoma drugačno okvaro, ki se razlikuje od samo gluhote ali samo slepote!!!

»Nikoli ni tako hudo, da ne bi moglo biti še huje.« Če boste kdaj imeli priložnost Anjo spoznati, boste videli, zakaj tako pravim, in videli boste, da mislim resno!

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Kvote za zaposlovanje invalidov**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Ur. l. RS, št. 16/2007 – uradno prečiščeno besedilo – ZZRZI-UPB2) med drugim določa tudi dolžnost zaposlovanja invalidov. Delodajalci, ki zaposlujejo najmanj 20 delavcev (razen tujih diplomatskih in konzularnih predstavništev, invalidskih podjetij in zaposlitvenih centrov) so dolžni zaposlovati invalide v okviru določenega deleža od celotnega števila zaposlenih delavcev (kvota). Kvoto določi Vlada Republike Slovenije na predlog Ekonomsko socialnega sveta z uredbo. Kvota je glede na dejavnost delodajalca lahko različna, vendar ne more biti nižja od 2% in ne višja od 6% od skupnega števila zaposlenih delavcev.

Vlada Republike Slovenije je Uredbo o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov izdala in objavila v Uradnem listu RS št. 111/2005 dne 13. 12. 2005 z veljavnostjo od 1. januarja 2006. Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov je bil sprejet in objavljen v Uradnem listu RS št. 63/2004 dne 10. 6. 2004 z veljavnostjo od 25. 6. 2004, Vlada RS pa bi morala uredbo o določitvi kvote izdati najkasneje do 31. decembra 2004 (105. čl. ZZRZI). Vlada je z izdajo te uredbe, ki smo jo invalidi težko pričakovali, zamujala kar eno leto.

Kvote, ki se določijo različno glede na dejavnost delodajalcev, so se po sprejetju prvotne uredbe spreminjale, izdana je bila tudi nova uredba (Ur. l. RS, št. 32/2007 z dne 10. 4. 2007 in veljavnostjo od 1. 5. 2007), zadnja sprememba pa je bila sprejeta letos februarja (Ur. l. RS, št. 21/2008 z dne 29. 2. 2008 in veljavnostjo od 1. 3. 2008).

Sedanje kvote za zaposlovanje invalidov glede na dejavnost zavezancev so naslednje:

2-odstotna kvota za:

- G) trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil,
- I) gostinstvo,
- J) informacijske in komunikacijske dejavnosti,
- K) finančne in zavarovalniške dejavnosti,
- M) strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti,
- O) dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti,
- R) kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti,
- S) druge dejavnosti;

3-odstotna kvota za:

- F) gradbeništvo,
- H) promet in skladiščenje,
- L) poslovanje z nepremičninami,
- P) izobraževanje;

6-odstotna kvota za:

- A) kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo,
- B) rudarstvo,
- C) predelovalne dejavnosti,

- D) oskrba z električno energijo, plinom in paro,
- E) oskrba z vodo; ravnanje z odplakami in odpadki; saniranje okolja,
- N) druge raznovrstne poslovne dejavnosti in
- Q) zdravstvo in socialno varstvo.

Ta kvota se za zavezance, ki zaposlujejo manj kot 50 oseb, zniža za eno odstotno točko, vendar ne more biti nižja od dveh odstotkov.

[Na vrh](#)

6. DOBRO JE VEDETI: Blog – več kot le spletni dnevnik

Avtor: *Davor Krajec*

Pogled v knjigo spominov na vesela leta osnovne šole mi postreže z orisom obdobja,, ko sem v malo, lično oblikovano knjižico z zlato ključavnico skrbno zapisoval vse mogoče pripetljaje tistih, z otroško energijo prežetih dni. Knjižica je bila moj osebni zaklad, ki sem ga skrbno skrival globoko zakopanega nekje med kupom oblek v veliki garderobni omari. To so bili časi, ko je bil svetovni splet še skrit pred javnostjo. Dostopen je bil le vojski, a je bil v primerjavi z njegovim današnjim obsegom skrajno minimalističen. Poznam ljudi, ki so ostali zvesti pisanju dnevnika v tradicionalni obliki vse do danes.

Splet s preходом v novo socialno-interaktivno obdobje ponuja možnost pisanja spletnega dnevnika vsakomur, ki si želi svoje ideje, znanja, vsakodnevene izkušnje in poglede na svet deliti s preostalimi spletnimi uporabniki. V svoj blog lahko poleg teksta objavite edinstvene fotografije iz vaših potovanj, dodate video vaših športnih podvigov ali predstavite kakšen udaren računalniški trik, ki bi koristil bralcem RIKOSS-a. Vse objave v blogu so datumsko urejene od najnovejše do najstarejše. Videz bloga lahko do potankosti prilagodite svojim lastnim željam. Neveščim uporabnikom so na voljo že pripravljene stilske predloge, prek katerih lahko le z nekaj kliki svoj novoustvarjeni blog stilsko povsem preobrazijo. Ne gre pozabiti, da bo lahko vsaka objava komentirana s strani obiskovalcev vašega bloga. Blogov je v svetu krepko preko 100 milijonov. Skozi čas je bloggerska scena svetovni splet močno zaznamovala. Postanite vidni, izpostavite svojo prisotnost, postanite del pisane množice ustvarjalcev.

Za vse željne bloganja bom v nadaljevanju predstavil, kako lahko najhitreje in brez velikega truda pričnete izražati svojo ustvarjalnost. Za vas sem pod drobnogled vzel tri ponudnike instant bloga na slovenski sceni. Prvi se nahaja na spletnem naslovu www.blogec.si. Že samo ime domene da slutiti, da gre za spletno stran, na kateri bomo le v nekaj korakih postavili svoj blog, ki bo poimenovan po ustaljeni poimenovalni shemi – vase_izbrano_ime.blogec.si. RIKOSS bi npr. imel naslov www.rikoss.blogec.si.

Izpolniti boste morali registracijski obrazec, kar vam ne bo vzelo več kot nekaj minut, uporabnikom Jawsa mogoče nekaj več. V naslednjem koraku boste izbrali še stilsko predlogo in že ste novopečeni lastnik bloga. Podajte se le še do svojega e-poštnega predala, potrdite registracijo bloga in že lahko začnete z ustvarjanjem prve objave. Blogec.si pa le ni tako minimalističen, pogled v ogrodje razkrije, da ga poganja Nucleus CMS, ki je zelo zmogljiv odprtokodni urejevalnik spletnih vsebin. Naprednim uporabnikom z željo po objavi bloga na lastni domeni priporočam, da si najdejo poceni ponudnika spletnega gostovanja, ki podpira PHP in MySQL, ter se v postavitvah bloga podajo ročno.

Na naslovu www.ednevnik.si najdete ponudnika instant bloga, ki prav tako omogoča brezplačno registracijo in domovanje na domeni z dodatkom .ednevnik.si. V primerjavi z blogec.si ponuja precej več stilskih predlog in bistveno prijaznejši uporabniški vmesnik. Zahvalo dodelanemu videzu in zmogljivemu ogrodju gre pripisati Googlu in njegovim inovativnim razvijalcem. ednevnik mu je nadel precej

lepši grafični videz. Vsem, ki želijo blogati na svoji domeni, ponujajo paket gostovanja, registracijo domene in proti dodatnemu plačilu povsem unikatno predelavo videza bloga. Skratka, z njihovo pomočjo bo lahko vaš blog ustvaril tudi kak evro prihodka. Več informacij boste izbrskali na povezavi: www.blogaj.com.

Kot zadnji na lestvici se bohota Siolov instant blog. Prilastite si ga lahko prek povezave <http://blog.siol.net/wp-signup.php>. Jedro Siolovega blogosa temelji na WordPressu, trenutno eni izmed najboljših blog platform. V primerjavi z drugimi zagotavlja najvišjo stopnjo dostopnosti. Privzeto zagotovljena dostopnost se lahko precej hitro spremeni v nedostopen blog, če njegov lastnik pri ustvarjanju vsebine ne sledi vsaj osnovnim načelom univerzalne spletne dostopnosti. Če drugega ne, novincem polagam na srce, da uporabljajo vsaj ATL atribut za opis slik in atribut LONGDESC za daljši opis, primeren tudi za opis video vsebine.

Blogi so za vsakega slepega ali slabovidnega uporabnika idealna priložnost, da predstavi sebe, svoj način dela in življenja. Na ta način bi se še bolj zamajalo stereotipno razmišljanje o manjši zmožnosti oseb z okvaro vida. Predstavljajte si, kako veliko korist za vse nas bi naredili z videoposnetkom, na katerem bi predstavili, kako slepa ali slabovidna oseba uporablja svetovni splet. Blog s tako vsebino bi postal vir znanja za marsikatero strokovnjaka, ki bi bil pri svojih spletnih projektih pripravljen upoštevati specifične uporabnikov z okvaro vida. Večina izmed vas obvlada angleški jezik. Svojo vsebino ponudite globalno, presenečeni boste, da kar na enkrat vaš blog postaja živ. Vse več uporabnikov komentira vaše prispevke in z vami deli svoje izkušnje. Mnogi bodo z veseljem nastavili RSS obveščevalca o vseh nanovo objavljenih vsebinah na vašem blogu. S trudom, ki ga boste vložili v pisanje bloga, boste storili ogromno za spletne uporabnike in navsezadnje tudi zase, saj boste lahko ponosni, da vam je uspelo ustvariti vsebino, ki ljudi pritegne. Pri objavah na blogu bodite pozorni na slovnično ustreznost. Ne objavljajte avtorsko zaščitenih vsebin, ohranite pisanje na visokem moralno-etičnem nivoju.

Z ustvarjanjem kvalitetne vsebine lahko svoj blog spremenite v generator dodatnega prihodka. Zagotovo se vam je porajalo vprašanje, kako lahko to storite? Povsem enostavno. Svoj blog lahko opremite s prikazom reklamnih sporočil, vsebinsko prilagojenih tematskemu sklopu vašega bloga. Če že uporabljate spletno pošto prek Gmaila, se lahko precej hitro spoznate z orodjem Google AdSense. Ker ne gre za program, ki bi omogočal hiter zaslužek, bo treba vložiti precej truda. Če vam uspe premagati prvo oviro, to je sprejetje vašega bloga v program Google AdSense, ste na dobri poti. Naj vam podarim še nasvet, ki bo olajšal doseganje vašega cilja. Vaš blog mora imeti visoko stopnjo obiskanosti, kar vam bo uspelo s kvalitetno vsebino in s potrpljenjem, saj sta za prve pozitivne rezultate potrebna kaka dva meseca. Tematika vašega bloga naj bo specifična. To vam bo omogočilo prikaz višje donosnih reklamnih sporočil. Večkrat kot bodo obiskovalci kliknili na te reklame, večji prihodek bo na vašem računu. Zelo pomemben dejavnik so reklamna sporočila, ki so skladna z vašo vsebino. Več truda boste vložili v vsebino, bolj ciljno usmerjene reklame se bodo pojavljale. Vse opisano bo izgubilo na pomenu, če reklam ne boste umestili na pravo mesto. Priporočljiv prikaz reklamnih sporočil je na jasno vidnem mestu, tako da jih obiskovalec zazna že ob prvem obisku. Google AdSense omogoča objavo oglasnih sporočil, skladnih z barvno shemo vaših spletnih povezav. Spoznavanje z Google AdSense, ki je seveda brezplačno orodje, lahko pričnete na naslovu: https://www.google.com/adsense/login/en_US/.

Če vaš blog ni sprejet v program Google AdSense, vam ostanejo še druge alternative. V slovenskem ciljno usmerjenem oglaševalskem prostoru je prisoten TobaAds. Deluje po enakem principu kot Google AdSense, le da ponuja zgolj oglasna sporočila v slovenskem jeziku, kar bo za vse tiste, ki niste eksperti v angleščini, zelo dobrodošlo. TobaAds lahko preučite na povezavi: <http://www.toboads.si/sl/why-become-a-publisher>. Naslednji kandidat ciljnega oglaševanja, ki ponuja velikodušnih 0,1225 evra za veljaven klik na vašem blogu, je ADPartner. Spletno oglaševalsko omrežje ADPartner je skupina dobro obiskanih slovenskih spletnih strani, na katerih se prikazujejo oglasi, vezani na vsebino spletnih strani oz. taki, ki so v kontekstu z vsebino spletne strani. V ADPartner so vključene popularne slovenske spletne strani, med katerimi so Najdi.si, Nepremicnine.net, Mojforum.si, Ona-on.net, Obala.net, Mojvideo.com, Genspot.com in druge. Skupni doseg mreže presega 900.000 slovenskih uporabnikov spleta. Več izveste na spletni povezavi: <http://www.adpartner.si/za-zaloznike/index.html>. Da bo izbira še večja, naj omenim še tretjega bojevnika na ciljno oglaševalskem prostoru Adnet, ki domuje na naslovu: <http://www.adnet.si/spletno-oglasovanje-zalozniki.html>.

Blogi soustvarjajo prihodnost, postanite bloger in dodajte svoj kamenček v mozaik. Blogi postajajo vse močnejši generatorji informacij in posledično tudi znanja. Zaradi izjemnega obsega bodo spletni guruji primorani iznajti mehanizme, ki bodo sposobni iz blogerskega morja objav filtrirati kvalitetno vsebino. Za lažje iskanje uporabnih informacij iz blogerskega sveta se podajte v iskalnik Technocrati na povezavi: <http://technorati.com>. Pazite, lahko pridobite uporabne ideje, ki bodo zaznamovale vaš začetek v svetu bloganja. Na koncu pa vas le še povabim na 2. Blogres – mednarodni blogerski kongres, ki bo potekal med 20. in 21. junijem v Cankarjevem domu v Ljubljani. Dogodek je namenjen vsem, ki pišejo spletne dnevnike, njihovim bralcem in tistim, ki jih zanimajo spletne skupnosti.

[Na vrh](#)

7. TESTIRALI SMO: Pogled v skrivni svet Google Labs

Avtor in sodelavec: *Davor Krajec*

Leto 1998 bo v internetno zgodovino zapisano z zlatimi črkami. Takrat sta namreč Larry Page in Sergey Brin ustanovila Google Inc. Ideja o inovativnem pristopu k spletnemu iskanju se jima je porodila v sobi študentskega doma univerze Stanford. Sinergija ameriško-ruskega uma je doprinesla k današnjemu de facto standardu na področju spletnega iskanja, ki ga je globalna množica sprejela za svojega. Ime Google izvira iz matematičnega poimenovanja Googol, ki označuje število 1 in sto ničel. Iz te besede Google projicira idejo o organizaciji enormne količine informacij, ki je prisotna v svetovnem spletu.

Septembra bo Google praznoval desetletnico obstoja. Danes pod svojim okriljem združuje več kot deset tisoč visoko kvalificiranih sodelavcev po celem svetu. Bežen pogled na rezimeje posameznikov da vsakemu vedeti, da bo Google še dolgo svetla zvezda na področju svetovnega spleta.

Posameznik z okvaro vida se v spletnem morju informacij kaj hitro znajde v neobvladljivem položaju. To predvsem velja za dnevne uporabnike spleta, ki želijo biti na tekočem z informacijami s svojega interesnega področja. Pogled v Googlov laboratorij nam postreže s precej uporabnimi dobrotami, ki spletnim zanesenjacom dodobra olajšajo življenje.

Seznam priljubljenih spletnih virov hitro preseže številko petdeset in več. Za pregled vsakega spletnega vira posebej bi potrebovali preveč časa, ki si ga lahko dandanes le malokdo privošči. Google Reader je orodje, ki omogoča učinkovito upravljanje s spremljanjem novosti na vseh naših spletnih virih. Oznaki RSS in Atom (predvsem na področju blogov), ki ju na spletnih virih prepoznamo po oranžno-beli ikoni z napisom RSS feed, nam omogoča, da se enostavno naročimo na obveščanje o novih objavah. Ogradje RSS-a je košček XML-kode, ki obsega naslov, datum objave, kratek opis in ime vira, vse skladno zapakirano v xml tage. Na ta način nam je omogočeno, da se znotraj Google Readerja prikažejo vse RSS novice, na katere smo se naročili. Google Reader lahko preizkusite na naslovu: www.google.com/reader. Vsi uporabniki Gmaila se enostavno vpišete s svojim obstoječim uporabniškim imenom in geslom, vsi ostali pa si ustvarite nov uporabniški račun. Google Reader ohranja tipičen uporabniški vmesnik, ki je skladen z vsemi preostalimi orodji, ki jih ponuja Google. Vse RSS novice lahko grupirate v ločene mape in jih opremite s tagi. Če se vam določena objava zdi zelo uporabna, jo lahko delite s svojimi prijatelji le s klikom na Share. Še več, Google Reader omogoča iskanje po vseh obstoječih virih v spletu ne glede na vaše interesno področje. Novosti iz svojih spletnih virov si lahko umestite v svojo personalizirano Google domačo stran. To storite tako, da se podate v kategorijo Settings, izberete Goodies in kliknete na ikono Add to iGoogle. Svojo iGoogle domačo stran lahko stilsko popolnoma spremenite ter jo opremite z raznovrstnimi dodatki, kot so prikaz vremenske napovedi, povzetek novic najbolj branih slovenskih časopisov idr. Za prihodnost Google Readerja bi bila smiselna integracija enega od sintetizatorjev govora, kar bi Google Reader glede priljubljenosti med slepimi in slabovidnimi uporabniki postavilo še nivo višje. Navsezadnje pa je Google Reader laboratorijski primerek, ki bo v prihodnosti zagotovo deležen mnogih izboljšav.

Naslednji predstavnik iz Google Labs je Google Calendar, do katerega lahko enostavno dostopate kar iz Google Readerja. Za vse željne preizkušanja podajam direktno povezavo: www.google.com/calendar. Organizirajte svoj urnik, nastavite si opomnike in delite koledar s svojimi prijatelji. Sami natančno določite, kateri dogodek bo viden vašim prijateljem. Dogodke obarvajte s poljubno barvo; tako ne boste nikoli pozabili na noben sestanek ali kavico s prijatelji. Google Calendar se čudovito zlije s preostalimi Googlovimi orodji, ki jim doda noto organiziranosti.

Si lastite legalen pisarniški paket MS Office? Predvidevam, da ste odšteli kar zajeten kupček denarja. Google vam na enem mestu ponuja urejevalnik besedila, urejevalnik tabel ter urejevalnik predstavitev. Dejstvo, ki vso stvar naredi še bolj privlačno, je, da je vse to povsem brezplačno. Na enem mestu imate na razpolago vsa tri orodja, ki omogočajo realno časovno urejanje, posredovanje po e-pošti in varno shranjevanje. Vse, kar potrebujete, je povezava v splet in spletni brskalnik, po možnosti FireFox zadnje generacije. Google Docs domuje na naslovu: <http://docs.google.com>.

Google Notebook bo nadomestil staromodno označevanje in kopiranje teksta v Word v situacijah, ko smo primorani zbrati specifične informacije iz več spletnih strani. Za delovanje Google Notebooka boste potrebovali nameščen Google Toolbar. Ob obisku na spletnem mestu Google Notebooka www.google.com/notebook vam bo Google avtomatično omogočil prenos Google Toolbara na vaš spletni brskalnik. Priporočam, da pred namestitvijo shranite vse svoje spletne aktivnosti in zaprete morebitno množico odprtih oken spletnega brskalnika. Po uspešno nameščenem Google Toolbaru lahko pričnete s clippingom. Ko se dokopljete do željene informacije, jo označite, v Toolbaru kliknite na ikono Notebook ter vpišite svoje uporabniško ime in geslo. V spodnjem desnem delu zaslona se bo pojavilo pogovorno okno Google Notebook, v katerem izberite ikono z zvezdico in napisom Clip. Označen tekst, slike ali kombinacija obeh se bo avtomatično prenesla v Notebook. Na tak način dodate vse morebitne koščke informacij, ki jih boste zbrali iz spletnih virov.

Nemalokrat se zgodi, da prejmemo tekst v jeziku, ki nam je povsem neznan. Google Translate je orodje, ki nam v takih primerih priskoči na pomoč ter nam postreže s prevodom. Lahko ga uporabite zgolj kot orodje za lastno izpopolnjevanje iz tujih jezikov. Kaj je lepšega, kot če vam uspe svoje prijatelje iz širnega sveta presenetiti z uporabo njihovega maternega jezika. Že pozdrav in vprašanje kako si jih bosta navdušila. Google Translate omogoča tudi prevod spletne strani v enega izmed množice jezikov. Preizkusite ga lahko na naslovu: <http://translate.google.com>. Bi želeli izvedeti, kako internet uporabljajo slabovidni v arabskem svetu? Odpravite se na Google Translate in ugotovite. Neznanje arabskega jezika ne bo več ovira.

Dogajanje v Googlovem laboratoriju poteka v izrednem tempu in, kar je posebej dobrodošlo, usmerjeno je k izboljšanju uporabniške izkušnje na spletu. Dokaz so tudi tokrat predstavljena orodja, za katera sem prepričan, da vam bodo olajšala uporabo svetovnega spleta in pripomogla k bolj učinkovitemu delu. Skrivnosti Googlovega laboratorija je še nešteto. Bilo bi nesmiselno, da vam predstavim vse do potankosti. Vsem uka žejnim prepuščam raziskovanje v lastni režiji. Uspeh Googla je prav neverjeten. V desetih letih je iz ideje nastal vodilni globalni igralec, ki so ga množice vzljubile. Googlu bi lahko nadelo titulo vsevednik, saj nam vedno zna postreči z

informacijami, pa naj bodo še tako specifične. Pisec teh vrstic si ne predstavlja življenja v svetovnem spletu brez Googla in le ugibam lahko, kaj nam bodo googlovci pripravili v naslednjem desetletju.

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: Hiter dostop do programov preko kombinacije tipk, Ozvočimo Outlook

Avtor in sodelavec: *Brane But*

35. Hiter dostop do programov preko kombinacije tipk

Verjetno ni uporabnika Microsoftovih Oken, ki pri svojem vsakdanjem delu ne uporablja bližnjic za hitrejši dostop do programov. Poleg bližnjic na namizju so priročne tudi povezave v opravljeni vrstici, vendar so vsi ti načini za slepe in slabovidne precej nerodni ali celo neuporabni. Za slepe in slabovidne so najbolj hitre in priročne bližnjice preko kombinacije tipk. Oglejmo si, kako nekemu programu hitro in enostavno določimo bližnjico preko kombinacije hitrih tipk.

Poiščemo želeni program ter odpremo njegove Lastnosti (Properties), označimo polje Bližnjica (Shortcut key) in pritisnemo želeno kombinacijo tipk, s katero bomo nato lahko odpirali naš program. Pritisnjena kombinacija tipk se bo sedaj tudi izpisala v polju in našo izbiro moramo seveda še potrditi s pritiskom na gumb V redu (OK). Od sedaj naprej bomo lahko za odpiranje tega programa uporabljali tudi novo bližnjico preko kombinacije hitrih tipk.

Poglejmo si npr. nastavev kombinacije tipk za program Word:

- poiščemo program Word (npr. ikono na namizju ali v programu Start);
- kliknemo nanj z desno tipko miške ter izberemo Lastnosti (Properties);
- v okencu, ki se odpre, označimo polje Bližnjica (Shortcut key) – kliknemo v to polje;
- sedaj pritisnemo želeno kombinacijo tipk, s katero bomo nato lahko odpirali program Word, npr. Ctrl+Alt+W; ta kombinacija tipk se bo v polju tudi izpisala;
- pritisnemo še gumb V redu (OK) in s tem potrdimo izbrano nastavev kombinacije tipk za odpiranje programa Word.

Program Word bomo lahko sedaj odpirali s pritiskom na kombinacijo tipk Ctrl+Alt+W.

36. Ozvočimo Outlook

Za uporabo elektronske pošte večina slepih in slabovidnih sicer uporablja Outlook Express, vendar nam Outlook ponuja številne možnosti najrazličnejših prilagoditev, ki nam lahko pomagajo pri našem delu. O prihajajoči e-pošti nas sicer seznanja napis na ekranu, ki se pojavi za kratek čas ("You've got email"), kar pa je za slepe in slabovidne praktično neuporabno. Lahko pa kot opozorilo za prihajajočo e-pošto uporabljamo tisti znani zvok "ta-dam", ki ga slišimo ob vsaki prejeti e-pošti, tudi ob spamu. To možnost "Opremi z zvočno povratno informacijo" moramo v tem primeru imeti označeno oz. odključano: Orodja (Tools) > Možnosti (Options) > Drugo (Other) > v rubriki Splošno kliknemo gumb Dodatno in pri Splošnih nastavitvah (oz. pri Advanced Options) označimo oz. odključamo možnost "Opremi z zvočno povratno informacijo". Lahko pa to možnost tudi izklopimo, da ne poslušamo tistega "ta-dam" pri vsaki prejeti e-pošti, tudi pri spamih.

Bolj zanimivo je, da lahko pri Outlooku kreiramo pravilo, da nas bo Outlook z zvokom, ki ga lahko sami izberemo, opozoril na točno določeno elektronsko pošto. Poglejmo

si primer, kako lahko nastavimo, da bomo ob vsaki prejeti e-pošti od naše ljube/ljubega slišali njen/njegov nežni glas "Poglej mojo pošto!".

- Najprej si moramo ustvariti zvočno datoteko s končnico .wav. Lahko uporabimo kakšno že obstoječo datoteko, ki jo imamo kje na disku (ki nas spominja na ljubo/ljubega), lahko pa tudi sami posnamemo zvočni zapis. Tako lahko na primer povabimo svojo ljubo/ljubega pred naš mikrofon, poiščemo in zaženemo snemalnik v Start > Programi (Programs) > Pripomočki (Accessories) > Entertainment > Snemalnik zvokov (Sound Recorder) in jo/ga prepričamo, da dahne v mikrofon našega računalnika: "Poglej mojo pošto!". Izberemo ali ustvarimo torej primerno zvočno datoteko .wav.
- Sedaj moramo ustvariti navodilo Outlooku, da to datoteko predvaja vsakokrat, ko dobimo e-pošto od naše ljube/ljubega. Pri Outlooku gremo v meni Orodja (Tools) > Pravila in opozorila (Rules Wizard). V zavihku Pravila za e-pošto kliknemo in odpremo Novo pravilo (New Rule). V podoknu Čarovnik za pravila (Rules Wizard) izberimo oz. odkljukamo drugo možnost Začni s praznim pravilom (Start from a blank rule)
- Malo nižje v 1. koraku (Izberite, kdaj naj bodo sporočila preverjena) izberimo postavko Preveri sporočila, ko prispejo (Check messages when they arrive) in s klikom na gumb Naprej (Next) pojdimo naprej,
- V naslednjem podoknu čarovnika (Katere pogoje želite preveriti?) pri 1. koraku izberimo prvi pogoj in odkljukajmo okence pri Od: osebe ali seznama prejemnikov (From people or distribution list). Nato pri 2. koraku tega podokna kliknemo na podčrtano povezavo (osebe ali seznam prejemnikov) in odprejo se naši kontakti oz. e-naslovi iz naših stikov oz. adresarja.
- Iz kontaktov sedaj izberimo e-poštni naslov naše ljube/ljubega. Namig: izberemo lahko več pošiljateljev ali tudi cel seznam e-naslovov (distribucijsko listo) – npr. naše žlahte – tedaj nas bo točno določen zvok opozarjal na prejeto e-pošto iz točno določene skupine ljudi. Ko smo opravili izbor kontaktov, kliknemo na gumb Naprej (Next).
- Odpre se podokno Kaj želite narediti s sporočilom?, kjer pri 1. koraku odkljukamo postavko Predvajaj: zvok (play a sound) in pri 2. koraku tega podokna kliknimo na podčrtano povezavo Zvok (a sound). Odpre se podokno Izberite zvok za predvajanje, kjer poiščemo in izberemo že pripravljeno zvočno datoteko .wav, potrdimo izbor in nato pri našem čarovniku za pravila kliknemo gumb Naprej (Next).
- Odpre se podokno Ali obstajajo izjeme? in če nimamo posebnih želja po izjemah, kliknemo gumb Naprej (Next).
- V podoknu Dokončajte pripravo pravila, kjer so razvidne vse naše izbire pri vseh dosedanjih korakih, potrdimo naše pravilo, ki smo ga kreirali, s klikom na gumb Dokončaj. Namig: v zadnjem oknu pri 2. koraku ne odkljukajte postavke Zaženi to pravilo zdaj na sporočilih, ki so že v mapi "Prejeto" (Run this rule now...), saj vam bo Outlook pričel ponavljati zvočno opozorilo za vsako e-pošto od vaše ljube/ljubega, ki ga že imate v mapi Prejeto (v Inboxu).

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: Utrinki s sejma Sight City 2008 v Frankfurtu

Avtor: *Bogdan Saksida*

Iz Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije se je sejma udeležila mala četica šestnajstih slepih in slabovidnih skupaj s spremljevalci. Za popestritev dolge vožnje z avtobusom, ki je trajala 12 ur, smo se najprej ustavili na kratkem ogledu Salzburga nato pa nadaljevali pot do Gaiswilda, kjer smo prenočili v simpatičnem hotelu. Na poti nazaj grede smo se ustavili še v univerzitetnem mestecu Heidelberg in si ogledali grad in del starega mesta, tako da smo združili prijetno s koristnim.

Na letošnjem sejmu Sight City, ki se je odvijal od 7. do 9. maja 2008, je sodelovalo 109 razstavljalcev iz celega sveta. Kakšnih pretresljivih novosti nismo zasledili bi pa vseeno opisal nekaj stvari. Ena od takih stvari je proizvod Top- Braille proizvajalca Vision iz Francije. Gre za ročni skener za branje tiskanega teksta, ki ima na vrhu dve brajevi celici. S skenerjem, ki je ergonomsko oblikovan in dobro leže v roko, enostavno drsimo po dokumentu s tekstom, na brajevih celicah pa preverjamo vsebino dokumenta. Skener lahko bere v obe smeri – naprej in nazaj, tako da ni problema, če kje zgrešimo vrsto saj se lahko vrnemo in ponovno preberemo vsebino. Naprava ima vgrajeno baterijo, ki zdrži do 6 ur, nato pa jo je potrebno napolniti s priloženim polnilcem. Od uporabe nas bo najverjetneje odvrnila le astronomska cena, ki znaša preko 3000 eur.

Ena od zanimivejših stvari, ki smo jih videli na sejmu je tudi nova napravica, ki sliši na ime Tomboy. Gre za majhno napravo velikosti 13 x 6 x 1,5 cm in v kateri se skriva MP3 predvajalnik z možnostjo predvajanja tudi DAISY formata. Poleg tega kot pri podobnih večjih napravah lahko snemamo ali poslušamo radio. Proizvod trži podjetje Caretec, ki ga najdete na spletni strani : <http://www.caretec.at/>. Produkt je tako svež, da ga nimajo vpisanega na njihovi spletni strani, niti še ni znana končna cena.

Za domače mojstre je bil zanimiv multimeter, ki sicer ni nova pogruntavščina, je pa oblikovno spremenjen in še priročnejši kot prejšnji model ter zapakiran v priročnem kovčku za prenašanje. Z napravo, ki jo trži podjetje Blista-Brailletec je možno meriti;

- dolžino, globino in premer od 0 do 150 mm, z natančnostjo 0,01 mm
- temperaturo med minus 50 in plus 200 stopinj Celzija
- enosmerno in izmenično napetost od 0 do 600 voltov
- enosmerni in izmenični tok od 0 do 10 amperov
- upornost od 0 do 40 M Ohm
- kapaciteto kondenzatorjev od 0 do 100 mikro faradov

Ni potrebno posebej poudarjati, da vse izmerjene vrednosti naprava izgovori s prijetnim naravnim glasom.

Na področju elektronskih lup je bilo videti precej novih modelov, vendar nič takega kar nebi s tehnološkega vidika že videli. Seveda so novi modeli z izboljšano ergonomijo, z bolj prilagodljivimi in nastavljivimi ekrani, ki imajo čedalje boljše resolucije in kontrastna razmerja. Ena od izredno prilagodljivih stvari je tudi nosilec monitorjev podjetja Optron, ki ga pritrdimo na rob mize in nam omogoča premikanje monitorja v vse smeri, tako da si ga lahko resnično nastavimo po naših potrebah. Zadeva se imenuje Viewmaster. (Opomba avtorja: mislim da sem to ime že večkrat slišal v povezavi z drugimi proizvajalci).

Vse več proizvajalcev ponuja priročne elektronske lupe, ki jih lahko priključimo na prenosne računalnike in predstavljajo celovito mobilno rešitev, še posebej za šolajoče in študente, saj nekateri modeli omogočajo usmerjenost kamere tako na tablo kot na gradivo poleg računalnika. Opcija hkratnega pregledovanja računalniških programov in opazovanih predmetov s pomočjo lupe, ki jo ponujajo posamezni modeli, pa še povečuje uporabnost takih rešitev.

Preizkusili smo tudi posebno elektronsko lupo v obliki očal, ki si jih nataknemo na glavo, podjetja Enhanced Vision. Očala omogočajo lociranje objekta, fiksiranje fokusa, do 30 kratno povečavo, ter vgrajeno razsvetljavo. Več o tem si lahko poiščete na njihovi spletni strani www.enhancedvision.co.uk

Zelo uporabna je bila tudi rešitev podjetja Steller Technology. Njihov model Steller pocket je prenosna elektronska lupa tako za zunanjo kot notranjo uporabo. Z njo lahko opazujemo objekte na blizu in na daleč. Poleg ponujajo tudi veliko dodatne opreme kot so stojala za kamero, dodatna osvetlitev, kabli in prenosne torbice.

Pri brajevih zaslonih (vrsticah) nismo opazili posebnih novosti, saj je večina dobro poznanih proizvajalcev predstavljala svoje modele, ki pa se med seboj čedalje manj razlikujejo po tehnični plati, saj večina ponuja ergonomsko oblikovane celice, dodatne navigacijske tipke in povezavo preko USB ali Bluetooth.

Na področju brajice se nam je zdela uporabna rešitev posebne brajeve tipkovnice manjših dimenzij z imenom Blue Type, ki s pomočjo krmilne palice (joystick) in brajevih in komandnih tipk omogoča lažje upravljanje mobilnih telefonov, dlančnikov in drugih naprav, na katere se lahko poveže preko bluetooth povezave (bluetooth), preko USB ali RS 232 priključka.

Za profesionalne glasbene in zvočne produkcije je bil predstavljen sistem PRO GUIDE, ki je bil izveden v okviru projekta Leonardo da Vinci. Gre za sistem programske in strojne rešitve mešalne mize v kombinaciji z brajevo vrstico, s katero lahko popolnoma slepa oseba upravlja z zvočnim studiem. Na predstavitvi je bilo zelo zanimivo videti, kako popolnoma slep upravlja s studijsko opremo in miksa glasbene komade.

Na področju orientacije smo si ogledali nekaj zanimivih razstavnih prostorov. Tag it Guide je sistem identifikacije s pomočjo radijske frekvence (RFID system), ki omogoča informiranje o različnih prostorih (npr. oddelkih na občinah; različnih sklopih razstav po muzejih; hotelskih uslugah kot so fitness, bazen, recepcija, jedilnica; vodstvo po interesnih točkah itd.) Sistem je sposoben voditi iz oddelka v oddelek, iz sobe v sobo ali po nadstropjih. Pred programiramo lahko različne nivoje obveščanja. Sistem lahko deluje z žepnimi računalniki (PDA), pametnimi mobilnimi telefoni ali posebnimi bralniki RFID v obliki svinčnikov.

Videli smo tudi predstavitev podjetja ILIS iz Hannovra, ki se ukvarja s talnimi in reliefnimi oznakami, ki slepe in slabovidne varno vodijo tako v prostorih kot zunaj njih. Njihova specialnost so tudi izdelava maket in tlorisov s pomočjo taktilne tehnike.

Opazili smo tudi program za učenje brajice Mouskie, ki ga ponuja podjetje Braille-Code iz Švice. Program se instalira na računalnik poleg tega pa uporabljamo

posebno napravo v obliki miške, ki ima na vrhu dve brajevi celici, s pomočjo katerih lahko preverjamo napisano. Druga možnost je, da se na brajevih celicah pojavljajo črke, učenci pa morajo pritisniti odgovarjajočo črko na tipkovnici. Program je prejel več mednarodnih nagrad za didaktiko.

Na sejmu se pojavlja vse več servisnih storitev, ki jih ponujajo ustanove, tako da se ponudba iz predstavitev tehničnih pripomočkov širi tudi na storitvene dejavnosti.

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: **Novi paketi Povezani pri Mobitelu, Windows XP SP3 dokončan, Turistične ponudbe na enem mestu, Vse nepremičnine na enem mestu**

Avtor: *Robert Hrovat Merič*

Novi paketi Povezani pri Mobitelu

Mobitel je v ponedeljek, 12. maja 2008, predstavil novo, ponudbo obogateno s tremi novimi naročniškimi paketi, s katerimi so uporabniki še bolj povezani s svojimi najbližjimi. Novi paketi uvajajo dve pomembni novosti: določene količine pogovorov, sporočil SMS in MMS ter prenosa podatkov GPRS/UMTS so že vključene v mesečno naročnino. Naročnikom, ki vključenih količin v tekočem mesecu ne porabijo v celoti, se le-te prenesejo v naslednji mesec.

Paket Povezani 11 z mesečno naročnino 11 € omogoča 111 minut klicev v Mobitelovem omrežju ter 11 sporočil SMS in 11 sporočil MMS.

Paket Povezani 33 z mesečno naročnino 33 € ima všteti 333 minut klicev v Mobitelovem omrežju, 33 minut klicev v druga mobilna in 33 minut v stacionarna omrežja. Hkrati paket vključuje še po 33 sporočil SMS in MMS skupaj z 1 GB podatkov.

Paket Povezani 55 z mesečno naročnino 55 € lahko izkoristite 1.000 minut pogovorov v Mobitelovem omrežju ter po 100 minut klicev v druga mobilna in stacionarna omrežja, 55 sporočil SMS ter 55 sporočil MMS ter prenesejo za 5 GB podatkov.

Novi paketi uporabnikom nudijo dobrodošlo možnost prenosa neporabljene količine tekočega meseca v naslednji mesec. Pri tem lahko uporabniki spremljajo neporabljene količine klicev, sporočil SMS/MMS in prenosa podatkov na mobilnem Planetu v sklopu Moj mobitel ali prek spletnega Monitorja, pri čemer sta dostop do mobilnega Planeta in brskanje po njem v Sloveniji brezplačna. Če pa naročnik porabi vključene količine, vse nadaljnje plača po veljavnem ceniku za posamezni paket. Za naročniško razmerje paketov Povezani 11, 33 ali 55 se lahko odločijo fizične in pravne osebe, omenjeni paketi pa so lahko tudi nosilna razmerja za Družinske bonuse. V tem primeru naročniki pri mesečni naročnini uživajo še popust na število družinskih bonusov.

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

Windows XP SP3, vendarle dokončan

Microsoft je vendarle objavil dokončan in popravljen tretji komplet popravkov za operacijski sistem Windows XP. Ta je za končne uporabnike na voljo preko storitve Windows Update in preko Microsoftovega središča za prenose, medtem ko bo računalničarjem z vključenim sistemom za samodejno posodabljanje Oken XP na voljo šele 10. junija. Dopolnjeni tretji komplet popravkov za Okna XP prinaša zvrhan koš novih programskih in varnostnih popravkov. Za lastnike starejših in počasnih

računalnikov je največja pridobitev tretjega paketa popravkov za Okna XP zagotovo boljša odzivnost sistema za okoli 10 odstotkov.

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

Turistične ponudbe na enem mestu

Slovenski splet je obogaten z novim, turistično naravnanim portalom, ki združuje večino turističnih ponudb na enem mestu - www.potovalka.si. Izberete lahko med različnimi sklopi ponudb, ali z naprednim iskalnikom poiščete tiste, ki vam ustrezajo. Zanimivo je tudi brskanje po galeriji, saj si lahko preko fotografij izberete želeno destinacijo. Poleg ponudb je poskrbljeno tudi za prvo pomoč, kot je vreme, nasveti pri potovanju z avtomobilom, letalom ali vlakom, kako poskrbeti za zdravje na podani destinaciji, možnosti zavarovanja, banke in druge uporabne zanimivosti.

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

Vse nepremičnine na enem mestu

Glede na velikost trga z nepremičninami in nepreglednost le-tega bo mnoge razveselila novica, da na slovenski trg prihaja oz. je že prišel specializiran iskalnik za nepremičnine, ki je verjetno prvi iskalnik take sorte na svetu. Na spletni strani www.gohome.si, je tako mogoče najti že preko 40.000 oglasov za nepremičnine iz cele Slovenije. Baza podatkov se redno osvežuje z novimi vnosi, ki se pridobijo s pomočjo iskalnih robotov/pajkov (web spider), ki preiskujejo strani nepremičninskih agencij in vseh ostalih ponudnikov ter jih samodejno vpisujejo v bazo podatkov.

Hkrati s prihodom na slovenski trg, je gohome mogoče najti tudi na hrvaškem trgu (www.gohome.hr) ter v kratkem še na italijanskem in nemškem trgu nepremičnin. Če se torej odločate za nakup nepremičnine v Sloveniji je www.gohome.si vsekakor dober začetek.

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo](#).

© 2002-2007, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)